

І. М. РУДЯГА

здобувач кафедри господарського права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, Харків
rud_sinel@ua.fm

ЩОДО КОРПОРАТИЗАЦІЇ АКТИВІВ УКРЗАЛІЗНИЦІ: МОДЕЛЮВАННЯ ХОЛДИНГОВИХ ВІДНОСИН

Стаття присвячена правовому дослідженню особливостей процесу корпоратизації активів природних монополій, а також стратегічно важливих підприємств для економіки України. Проведення аналізу, узагальнення та систематизації існуючої нормативно-правової бази у сфері приватизації та корпоратизації, виявлення недоліків та шляхів їх усунення, а також визначення особливостей механізму здійснення такого процесу. Значна увага приділена можливості проведення корпоратизації майна, що належить державі у статутному капіталі підприємств залізничного транспорту України.

Ключові слова: транспорт, залізничний транспорт, приватизація, корпоратизація, державне підприємство, акціонерне товариство, державне майно, природна монополія, холдингова компанія, холдингові відносини.

Постановка проблеми. Україна належить до категорії держав, що мають у власності широкий перелік об'єктів рухомого та нерухомого майна. Використовуючи значний обсяг активів у сфері транспорту, зв'язку, важкої, вугільної та хімічної промисловості, органи державної влади можуть значно впливати на процес функціонування всієї системи господарювання [1].

Тому процеси корпоратизації та приватизації в Україні набули важливого значення на сучасному етапі розвитку продуктивних сил та виробничих відносин. Вони є основою радикальної економічної реформи, відіграють неабияку роль у входженні України до світової та європейської економічної системи. Головною метою приватизації є сприяння оптимізації частки державного

сектору економіки в умовах ринку, підвищення ефективності економіки та посилення її конкурентоспроможності [2]. У кінцевому результаті зазначених процесів у власності держави повинно залишитися лише майно, необхідне для виконання державою своїх функцій [3].

Проте аналіз чинного законодавства та практики приватизаційного процесу в Україні вказує на існування чинників її вразливості, які, з одного боку, викликані недосконалістю законодавства, а з другого – неефективністю державного управління та контролю в цій сфері [4]. Таким чином, слід погодитись з думою І. А. Селіванової, що необхідність удосконалення приватизаційної політики пояснюється тим, що державна власність фокусує інтереси як великого бізнесу, заінтересованого в отриманні контролю над її інвестиційно привабливими об'єктами і відповідного рівня прибутку, так і пересічного громадянина, який, усвідомлюючи, що державне майно створювалося всім, народ бажав би теж щось отримати від його ефективного використання [5]. Такий взаємозв'язок зумовлює потребу управління державною власністю, яке в кризових умовах розвитку економіки одночасно забезпечувало б стимулювання інвестиційної діяльності та захист інтересів працівників найбільш перспективних галузей національного господарства [1].

Крім того, значної уваги потребує вивчення особливостей правового регулювання корпоратизації та приватизації стратегічно важливих підприємств для економіки України, а також тих, що займають монопольне становище, оскільки вони є одними з основних учасників господарських відносин. Дослідження цього питання є досить актуальним, враховуючи нестабільність політичної та економічної ситуації країни, а також можливих спроб тиску з боку певних політичних сил на проведення процесу корпоратизації стратегічно важливих підприємств та підприємств, що займають монопольне становище на ринках товарів, робіт та послуг в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню питань процесу проведення корпоратизації та приватизації у своїх наукових працях приділяли увагу такі вчені-правники, як Д. І. Погрібний, Н. С. Гонтаренко, В. Г. Рубан, І. А. Селіванова, С. В. Томчишен, С. Н. Баліна та інші.

Формулювання цілей. Метою цієї статті є проведення аналізу, узагальнення та систематизації існуючої нормативно-правової бази у сфері приватизації, виокремлення особливостей проведення такого процесу стратегічно важливих підприємств для економіки України, а також тих підприємств, що займають монопольне (домінуюче) становище на певному ринку товарів, робіт та послуг.

Виклад основного матеріалу. В умовах ринкової трансформації економіки України підвищення ефективності управління державними підприємства-

ми та господарськими товариствами має вирішальне значення для економіки країни в цілому.

Але під час таких перетворень не слід забувати про економічну багатоманітність як принцип організації економічного життя в Україні, який закріплений на конституційному рівні, що виявляє себе через забезпечення державою таких складових:

- багатоманітність форм власності на економічні активи, що утворюють майнову основу господарювання і яка включає в себе власність Українського народу, державну, комунальну, приватну, корпоративну, кооперативну та інші форми власності;

- багатоманітність організаційно-правових форм підприємства;

- багатоманітність форм економічної діяльності, як комерційної, так і некомерційної, зокрема, трудової, науково-технічної, інвестиційної, господарсько-виробничої, споживчо-самозабезпечувальної та інших;

- багатоманітність укладів та сегментів національної економіки, включаючи малий, середній, великий бізнес, транснаціональний, іноземний, державний, кооперативний тощо [6].

Стратегічними завданням для керівництва держави є забезпечення ефективного використання державного майна та збільшення надходження до державного бюджету від державних підприємств. Крім того, відносини державної власності мають міжгалузевий характер та охоплюють багато сфер, що підлягають правовому регулюванню.

Перехід до ринкової економіки нерозривно пов'язаний з перетворенням державної та комунальної власності в колективну та приватну. Процес перетворення державної власності в недержавні форми в юридичній літературі та законодавстві називають роздержавленням [7].

Слід погодитися з думкою Д. І. Погрібного, який розглядає термін «роздержавлення» як тотожність приватизації та корпоратизації, оскільки останні займають особливе місце в роздержавленні майна та призводять до виникнення в держави корпоративних прав. При цьому звертає увагу, що ці поняття не тотожні.

Через процеси корпоратизації та приватизації пройшло багато країн, у тому числі й економічно розвинутих. Особливістю роздержавлення майна в ексоціалістичних країнах є те, що воно стало частиною радикальної перебудови суспільства, оскільки в них повністю створювалася ринкова економіка [8].

Проте необхідність існування державної власності, тобто майна, що належить державі, не викликає сумнівів. Адже за рахунок цієї власності (у результаті управління таким майном) отримується дохід, з якого і покриваються витрати держави. Більше того, у всіх країнах світу однією з най-

важливіших функцій державного майна є самозбереження держави в критичних фазах і зонах її функціонування як інституту, оскільки на його базі можна забезпечити концентрацію зусиль та ресурсів для досягнення особливо важливої мети [9].

Мета, яку ставить перед собою держава, розпочинаючи процес роздержавлення майна, – це створення багатокладної соціально орієнтованої ринкової економіки України; укріплення фінансової бази держави за рахунок звільнення бюджету від баласту, пов'язаного з необхідністю підтримки неефективних господарств; покращення економічних показників окремих підприємств, що знаходяться у власності держави, шляхом їх передання приватному капіталу і підвищення економіки в цілому; переорієнтація на переважно побічні методи регулювання ринкових відносин [8].

Одним із шляхів досягнення цієї мети є приватизація та корпоратизація державного майна. Приватизація державного майна (далі – приватизація) – це платне відчуження майна, що перебуває у державній власності, у тому числі разом із земельною ділянкою державної власності, на якій розташований об'єкт, що підлягає приватизації, на користь фізичних та юридичних осіб, які можуть бути покупцями відповідно до цього Закону, з метою підвищення соціально-економічної ефективності виробництва та залучення коштів для здійснення структурної перебудови національної економіки [10]. Інакше кажучи, приватизація – це процес зміни державної форми власності на інші форми [11], передання майна з публічної в іншу власність [7].

Правові, економічні та організаційні основи роздержавлення і приватизації майна державних підприємств в Україні визначені законами України, указами Президента України, Державною програмою приватизації, постановами Кабінету Міністрів України та іншими нормативно-правовими актами, які регулюють процес приватизації.

Предметом правового регулювання сфери приватизації є відносини між суб'єктами процесу приватизації стосовно механізму заміни державної форми власності на колективну та приватну [12].

Однак, незважаючи на всі структурні перетворення у сфері власності, одним із пріоритетних завдань держави має залишатися гарантування збереження та розвитку економічної багатоманітності, здійснення моніторингу її стану та надання, у разі необхідності, державної підтримки важливим її складовим як необхідній умові резистентності та потенціалу розвитку національної економіки [9].

Основними нормативно-правовими актами, що регулюють правовий режим, процес та механізм приватизації в Україні, є Закон України від 4 березня 1992 р. № 2163 «Про приватизацію державного майна», Закон України

від 6 березня 1992 р. № 2171 «Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію), Закон України від 10 липня 1996 р. № 290 «Про особливості приватизація майна в агропромисловому комплексі», Закон України від 6 березня 1992 р. № 2173 «Про приватизаційні папери», Закон України від 12 лютого 2012 р. № 4650 «Про особливості приватизації вугледобувних підприємств» та ін.

Слід зазначити, що приватизація майна державних підприємств являє собою дуже складний соціально-економічний процес. Він торкається життєвих інтересів працівників усіх сфер господарської діяльності [12].

У зв'язку з цим для правильного визначення мети приватизації, її пріоритетів, можливих доцільних обмежень розробляється Державна програма приватизації. Метою Програми є сприяння оптимізації частки державного сектору економіки в умовах ринку, підвищення ефективності економіки та посилення її конкурентоспроможності.

Відповідно до чинного законодавства України процес приватизації, як один із елементів юридичного складу, може вбирати в себе перетворення (реорганізацію) державного підприємства в господарське товариство, і тільки потім відбувається продаж акцій (часток, паїв), такі перетворення відбуваються і у залізничній галузі України.

Так, Законом України від 23 лютого 2012 р. № 4442 «Про особливості утворення публічного акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування» визначено правові, економічні та організаційні особливості утворення публічного акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування, управління і розпорядження його майном.

Відповідно до Статуту публічного акціонерного товариства «Українська залізниця» (далі – ПАТ «Укрзалізниця»), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 вересня 2015 р. № 735 «Питання публічного акціонерного товариства “Українська залізниця”», публічне акціонерне товариство «Українська залізниця» є юридичною особою, що утворене відповідно до Закону України «Про особливості утворення публічного акціонерного товариства залізничного транспорту загального користування», постанови Кабінету Міністрів України від 25 червня 2014 р. № 200 «Про утворення публічного акціонерного товариства «Українська залізниця». Товариство утворене як публічне акціонерне товариство, 100 відсотків акцій якого закріплюються в державній власності, на базі Укрзалізниці, а також підприємств, установ та організацій залізничного транспорту загального користування, які реорганізовано шляхом злиття. До переліку підприємств та установ залізничного транспорту загального користування, на базі яких утворилося публічне акціонерне товариство «Українська залізниця», увійшли залізниці як регіональні філії [13].

Слід зазначити, що відповідно до ст. 12 Закону України «Про господарські товариства» товариство є власником не тільки майна, переданого йому учасниками у власність як вклад до статутного (складеного) капіталу, а також:

- продукції, виробленої товариством у результаті господарської діяльності;
- одержаних доходів;
- іншого майна, набутого на підставах, не заборонених законом.

Ураховуючи вищевикладене, постає запитання: якими саме нормами слід керуватися при визначенні форми власності майна, переданого державою до статутного фонду створеного нею акціонерного товариства, тобто загальними нормами, які стосуються власності господарських товариств чи спеціальними нормами законодавства про приватизацію.

Роздержавлення державної власності зумовило появу приватних господарських організацій із різноманітними організаційно-правовими формами, майновою основою діяльності яких є приватна та колективна власність. Одними із таких господарських структур є акціонерні товариства, які створюються шляхом корпоратизації та приватизації державних підприємств. Особливість цих акціонерних товариств полягає у тому, що вони засновуються на базі майна державних підприємств шляхом перетворення останніх у господарське товариство, яке супроводжується не тільки зміною організаційно-правової форми державного підприємства на господарське товариство, а і зміною державної форми власності [14].

Застосування до відносин, що виникають у зв'язку із створенням акціонерних товариств на базі майна державних підприємств, законодавства про приватизацію державного майна, визначає дещо інший порядок та підстави набуття права власності на майно, яке вноситься державою для формування їхнього статутного фонду, на відміну від того, як це відбувається при створенні акціонерних товариств на базі приватної власності громадян та власності юридичних осіб – суб'єктів господарювання.

Однак не завжди положення законодавства про приватизацію державного майна дають змогу дати чітку відповідь на питання щодо порядку та підстав набуття права власності на майно, яке передається державою до статутного фонду акціонерних товариств, що створюються на базі майна державних підприємств.

Проблемні питання виникають у разі, коли засновником акціонерного товариства виступає держава і до його статутного фонду передається саме державне майно. Незрозумілим є те, яким чином акціонерне товариство стає суб'єктом колективної власності на передане до статутного фонду державне майно, якщо його засновником виступає лише держава, якій на момент створення належать сто відсотків акцій статутного фонду такого акціонерного товариства, а не колектив громадян та юридичних осіб [14].

Частково відповідь на це питання міститься у спеціальних нормах Цивільного кодексу України та Господарського кодексу України, які стосуються зміни державної форми власності, а тому не тільки можуть, а і повинні застосовуватися у такому випадку. Так, у ст. 345 ЦК України передбачено, що фізична або юридична особа може набути право власності на державне майно лише у разі його приватизації. Водночас у ч. 3 ст. 145 ГК України зазначено, що правовий режим майна суб'єкта господарювання, заснованого на державній власності, може бути змінено тільки шляхом приватизації майна державного підприємства.

Тому акціонерне товариство, яке створюється на базі майна державного підприємства шляхом його корпоратизації, може набути право власності на майно, передане державою до його статутного фонду, тільки у разі, якщо в подальшому буде проведена його приватизація. Передання державного майна до статутного фонду акціонерного товариства, яке створюється шляхом корпоратизації державного підприємства, не може бути підставою для зміни державної форми власності та визнання за останнім права власності на передане до статутного фонду державне майно. Державна форма власності на майно, передане державою до статутного фонду акціонерного товариства, змінюється внаслідок завершення приватизації майна корпоратизованого державного підприємства (акціонерного товариства, створеного державою), тобто внаслідок продажу належних державі акцій у приватну власність відповідно до плану його приватизації.

Крім того, відповідно до ст. 5 Закону України «Про приватизацію державного майна» до об'єктів державної власності, що підлягають приватизації, належать акції (частки, паї), що належать державі у статутному капіталі господарських товариств, інших господарських організацій та підприємств, заснованих на базі об'єднання майна різних форм власності [10].

Таким чином, ми розглянули можливий варіант приватизації активів ПАТ «Укрзалізниця», що передані державою до статутного капіталу, але наразі слід зазначити, що існує заборона здійснення такого процесу на підставі Закону України від 2 червня 2016 р. № 1409-VIII «Про внесення зміни до Закону України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації» [2].

Що стосується корпоратизації, то вона є також одним із видів роздержавлення державної власності та підготовчим етапом до приватизації в подальшому, тобто до акціонування державних підприємств та підготовку до продажу певної частки акцій. Відповідно до указу Президента України від 15 червня 1993 р. № 210/93 «Про корпоратизацію підприємств» корпоратизацією є перетворення державних підприємств, закритих акціонерних товариств, більш як

75 відсотків статутного фонду яких перебуває у державній власності, а також виробничих і науково-виробничих об'єднань, правовий статус яких раніше не був приведений у відповідність із чинним законодавством (далі – підприємства), у відкриті акціонерні товариства. Проте слід зазначити, що не завжди корпоратизація тягне за собою роздержавлення майна. Так, перетворення закритого акціонерного товариства у відкрите тягне за собою на етапі їх реорганізації лише зміну форми власності [8].

Слід зазначити, що автор у попередніх статтях звертав увагу на таку організаційно-правову форму для підприємств залізничної галузі, як державна холдингова компанія, що проводить єдину економічну політику, яка забезпечується єдиним центром управління, таким чином існує єдина мета, яка об'єднує учасників такої організаційно-правової форми, у нашому випадку – забезпечення потреб держави, юридичних та фізичних осіб в залізничних перевезеннях, які здійснюються залізничним транспортом загального користування. Діяльність кожного учасника холдингу, який займає чітке місце в холдингу і здійснює встановлені холдинговою компанією функції, призводить до досягнення тих цілей та мети діяльності, які визначаються головною компанією. Крім того, до складу холдингу можуть входити юридичні особи, які безпосередньо не здійснюють участь у виробничій діяльності, але опосередковано пов'язані з забезпеченням досягнення позитивних результатів іншими учасниками (наприклад, медичні заклади, навчальні центри).

Тобто у разі проведення корпоратизації активів залізничної галузі у формі, що має на меті створення державної холдингової компанії, то це не дозволить здійснити приватизацію тієї частини активів підприємств залізничної галузі, що визначають її монопольне становище. У той же час в зазначеній організаційно-правовій формі можливе виокремлення тієї частини активів і виробничих потужностей, які при здійсненні їх приватизації допомогли б залучити приватні інвестиції та організувати діяльність на конкурентних засадах без порушення діяльності корпоративних підприємств.

Висновки. На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що правовий режим майна акціонерного товариства, заснованого на державній власності, як у випадку ПАТ «Укрзалізниця», може бути змінено лише шляхом приватизації. При проведенні приватизації акціонерного товариства, заснованого на державній власності, тобто 100% акцій у статутному капіталі якого належить державі, об'єктом приватизації будуть виступати акції такого товариства, що належать державі.

Отже, існуюча нормативно-правова база, яка регулює процес приватизації державного майна в Україні, дозволяє визнати господарське товариство власником майна, яке передане йому державою до статутного капіталу, лише у разі

проведення відповідної процедури, тобто продажу на конкурсній основі майна та акцій держави, які внесені до статутного капіталу, з урахування визначеного порядку проведення конкурсів з продажу пакетів акцій акціонерних товариств з відкритістю пропонування ціни за принципом аукціону, що належать державі у статутних капіталах акціонерних товариств, які здійснюють державні органи приватизації, тобто Фонд державного майна України.

Окрім того, можливе проведення корпоратизації активів залізничної галузі у формі, що має на меті створення державної холдингової компанії. У разі таких структурних перетворень частина активів підприємств залізничної галузі, що визначають її монопольне становище, – залишається у власності держави, а частина активів і виробничих потужностей, які можна виділити – пройшли б процес приватизації, що допомогло б залучити приватні інвестиції та організувати діяльність на конкурентних засадах без порушення діяльності корпоративних підприємств.

Проведення саме такої корпоратизації активів було б найбільш ефективним, оскільки в такому разі:

- враховується масштаб залізничної інфраструктури – забезпечується уніфіковане управління галуззю державною холдинговою компанією, а субхолдинги та залежні товариства на місцях продовжують втілювати у життя заданий вектор економічного та управлінського життя головною компанією як єдиний, складний, багатофункціональний комплекс;

- враховується специфіка функціонального призначення залізниць та підприємств залізничного транспорту;

- зберігається цілий комплекс публічних інтересів – забезпечення безпеки руху, якісних пасажирських перевезень, схоронність вантажних перевезень тощо.

Крім того, створення холдингової моделі управління активами підприємств залізничного транспорту як однієї з дієвих моделей управління дозволяє зберегти цілісність майнового комплексу компанії, єдиної системи управління, а також, у свою чергу, провести виокремлення тієї частини активів, у яких можливо утворити конкурентне середовище шляхом проведення приватизації (корпоратизації) частини акцій, що буде одним із шляхів забезпечення належного рівня утримання і розвитку залізничної інфраструктури для здійснення діяльності у сфері перевезень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Крикун В. Б. Фонд державного майна України як суб'єкт антикризового адміністративно-правового регулювання у сфері економіки / В. Б. Крикун // Публ. право. – 2012. – № 1. – С. 76–83.

2. Про внесення зміни до Закону України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації»: Закон України від 02.06.2016 № 1409-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1409-19>.
3. Музика Л. Приватизація комунального майна: проблема законодавства, теорії та практики / Л. Музика // Право України. – 2004. – № 5. – С. 55–59.
4. Рубан В. Г. Особливості правового регулювання приватизації стратегічних підприємств України / В. Г. Рубан // Часоп. Акад. адвокатури України. – 2009. – № 5. – С. 1–6.
5. Селіванова І. А. Приватизація та відчуження державного майна: співвідношення понять / І. А. Селіванова // Право України. – 2004. – № 6. – С. 121–126.
6. Задихайло Д. Д. Функції Уряду України в економічній сфері: модернізація конституційно-правового забезпечення / Д. Д. Задихайло. – Харків : Юрайт, 2013. – 112 с. – (Серія «Наукові доповіді»).
7. Талапина Э. В. Управление государственной собственностью / Э. В. Талапина. – СПб.: Изд-во «Юрид. центр Пресс», 2002. – С. 455.
8. Погрібний Д. І. Корпоративні права держави: поняття, підстави виникнення, механізм реалізації / Д. І. Погрібний. – Харків: ФІНН, 2009. – С. 168.
9. Заруба П. Правове регулювання приватизаційних процесів: зарубіжний досвід та українські реалії / П. Заруба // Підприємництво, госп-во і право. – 2005. – № 6. – С. 89–92.
10. Про приватизацію державного майна : Закон України від 04.03.1992 № 2163-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2163-12/print1442832375436564>.
11. Право собственности в Украине / за ред. Я. Н. Шевченко. – К. : Блиц-Информ, 1996. – С. 320.
12. Баліна С. Н. Правові основи приватизації в Україні та її захист від злочинних посягань : навч. посіб. / С. Н. Баліна, В. Ф. Ущатовський. – К. : Атіка, 1999. – С. 160.
13. Питання публічного акціонерного товариства «Українська залізниця» [Електронний ресурс] : Постанова Каб. Міністрів України від 02.09.2015 № 735. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/735-2015-п>.
14. Томчишен С. В. Особливості набуття акціонерним товариством права власності на державне майно, передане до його статутного капіталу в процесі корпоратизації та приватизації державних підприємств / С. В. Томчишен // Від громадянського суспільства до правової держави : тези III міжнар. наук.-практ. конф. (24 квіт. 2008 р.). – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. – С. 214–216.
15. Про Державну програму приватизації : Закон України від 13.01.2012 № 4335-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4335-17>.
16. Про особливості приватизації майна в агропромисловому комплексі : Закон України від 10.07.1996 № 290/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/290/96-вр>.

17. Про приватизацію невеликих державних підприємств (малу приватизацію) : Закон України від 06.03.1992 № 2171-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2171-12/print1420445547861245>.
18. Про приватизаційні папери : Закон України від 06.03.1992 № 2173-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2173-12>.

REFERENCES

1. Krykun V. B. (2012). Fond derzhavnogo maina Ukrainy yak subiekt antykrizovoho administratyvno-pravoho rehuliuвання u sferi ekonomiky. Publichne pravo. 1.
2. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zminy do Zakonu Ukrainy «Pro perelik ob'ektiv prava derzhavnoi vlasnosti, shcho ne pidlihaiut pryvatyzatsii» vid 02.06.2016 № 1409-VIII. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1409-19>
3. Muzyka L. (2004). Pryvatyzatsiia komunalnoho maina: problema zakonodavstva, teorii ta praktyky. Pravo Ukrainy. 5.
4. Ruban V. H. (2009). Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання pryvatyzatsii stratehichnykh pidpriemstv Ukrainy. Chasopys Akademii advokatury Ukrainy. 5.
5. Selivanova I. A. (2004). Pryvatyzatsiia ta vidchuzhennia derzhavnogo maina: spivvidnoshennia poniat. Pravo Ukrainy. 6.
6. Zadykhailo D. D. (2013). Funktsii Uriadu Ukrainy v ekonomichnii sferi: modernizatsiia konstytutsiino-pravovoho zabezpechennia. Kh.: Yurait (Seriiia «Naukovi dopovidi»; vyp. 9).
7. Talapina E. V. (2002). Upravlenie gosudarstvennoy sobstvennostyu. Spb. Izd-vo «Yuridicheskiiy tsentr Press».
8. Pohribnyi D. I. (2009). Korporatyvni prava derzhavy: poniattia, pidstavy vynyknennia, mekhanizm realizatsii. Kharkiv. Vydavnytstvo «FINN».
9. Zaruba P. (2005). Pravove rehuliuвання pryvatyzatsiinykh protsesiv: zarubizhnyi dosvid ta ukraïnski realii. Pidpriemnytstvo, gospodarstvo i pravo. 6
10. Zakon Ukrainy «Pro pryvatyzatsiiu derzhavnogo maina» vid 04.03.1992 № 2163-XII. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2163-12/print1442832375436564>.
11. Shevchenko Ya. N. (1996). Pravo sobstvennosty v Ukrainy. K. Blyts-Ynform.
12. Balina S. N., Ushchapovskyi V. F. (1999). Pravovi osnovy pryvatyzatsii v Ukraini ta yii zakhyst vid zlochynnykh posiahan. Navchalnyi posibnyk. Kyiv. Atika.
13. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 02.09.2015 № 735 «Pytannia publichnogo aktsionernoho tovarystva «Ukrainska zaliznytsia». Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/735-2015-p>.
14. Tomchyshen S. V. (2008). Osoblyvosti nabuttia aktsionernym tovarystvom prava vlasnosti na derzhavne maino, peredane do yoho statutnoho kapitalu v protsesi korporatyzatsii ta pryvatyzatsii derzhavnykh pidpriemstvю Vid hromadianskoho suspilstva do pravovoi derzhavy: Tezy III mizh nar. Nauk.-prakt. konf. Kh.: KhNU im. V. N. Karazyna.
15. Zakon Ukrainy «Pro Derzhavnu prohramu pryvatyzatsii» vid 13.01.2012 № 4335-VI. Retrieved from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4335-17>
16. Zakon Ukrainy «Pro osoblyvosti pryvatyzatsiia maina v ahropromyslovomu kompleksi» vid 10.07.1996 № 290/96-VR. Retrieved from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/290/96-vp>.

17. Zakon Ukrainy «Pro pryvatyzatsiiu nevelykykh derzhavnykh pidpriemstv (malu pryvatyzatsiiu)» vid 06.03.1992 № 2171-XII. Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2171-12/print1420445547861245>.
18. Zakon Ukrainy «Pro pryvatyzatsiini papery» vid 06.03.1992 № 2173-XII. Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2173-12>.

Стаття надійшла до редакції 11.10.2016.

И. Н. РУДЯГА

соискатель кафедры хозяйственного права Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, Харьков

**ОТНОСИТЕЛЬНО КОРПОРАТИЗАЦИИ
АКТИВОВ УКРЗАЛИЗНЫТСИ:
МОДЕЛИРОВАНИЕ ХОЛДИНГОВЫХ ОТНОШЕНИЙ**

Статья посвящена правовому исследованию особенностей процесса корпоратизации активов естественных монополий, а также стратегически важных предприятий для экономики Украины. Осуществлены анализ, обобщение и систематизация нормативно-правовой базы в сфере приватизации и корпоратизации, определены недостатки и пути их устранения, а также определены особенности механизма осуществления данного процесса. Особое внимание обращено на возможность проведения корпоратизации имущества, которое принадлежит государству в уставном капитале предприятий железнодорожного транспорта Украины.

Ключевые слова: транспорт, железнодорожный транспорт, приватизация, корпоратизация, государственное предприятие, акционерное общество, государственное имущество, естественная монополия, холдинговая компания, холдинговые отношения.

I. M. RUDIANA

PhD. Student of the Economic Law Department, Yaroslav Mudryi National Law University, Kharkiv

**REGARDING CORPORATISATION ASSETS UKRZALIZNYTSIA:
MODELING A HOLDING RELATIONSHIP**

Problem setting. Ukraine belongs to the category of states that have owned a wide range of movable and immovable property. Government agencies can influence the functioning process of the whole economic system, using a significant amount of assets in the sphere of transport, communications, heavy, coal and chemical industry.

Therefore, the processes of corporatization and privatization in Ukraine became very important at the modern stage of development productive forces and production relations.

Recent research and publications analysis. D. I. Pogribnyy, N. S. Gontarenko, V. G. Ruban, I. A. Selivanova, S. V. Tomchysheh, S. N. Balina and others in their scientific works focused attention on research of the conducting process of corporatization and privatization.

Paper objective. The article purpose is to conduct analysis, generalization and systematization of the existing regulatory legal base in the sphere of privatization, the allocation of features for process of strategically important enterprises for the Ukrainian economy, and those companies that occupy a monopoly (dominant) position on a particular market of goods, works and services.

Paper main body. One way to achieve this purpose is privatization and corporatization of public property. Legal, economic and organizational basis of privatization and privatization of property of state enterprises in Ukraine are regulated by laws of Ukraine, decrees President of Ukraine, the state program of privatization, the decisions the Cabinet of Ministers of Ukraine and other normative-legal acts regulating the privatization process.

It is worth mentioning that the property privatization of state enterprises is a very complex socio-economic process. It concerns vital interests of workers in all spheres of economic activity.

As for corporatization, it is also one of the types of privatization of state property and the preparatory stage for privatization in the future, that is, before the corporatization of state enterprises and preparation for the sale certain percentage of shares.

Conclusions of the research. Based on the foregoing it can be concluded, that the legal regime of joint-stock companies property with state ownership, as in the case of PJSC «Ukrzaliznytsia», may only be changed through privatization.

In addition, it is possible to conduct corporatization of the assets of the railway industry in the form that has the goal of creating state holding company. The holding of such assets corporatization will be the most effective.

In addition, the establishment holding model of management assets of railway transport enterprises as one of the most effective models of governance maintains the integrity of the property complex of the company, unified management system, to carry out the allocation of assets.

Short Abstract for an article

Abstract. The article is dedicated to legal research features of the corporatization process of the natural monopolies assets and strategically important enterprises for the Ukrainian economy. The author has conducted analyze, generalization and systematization of normative legal base in the sphere of privatization and corporatization, the identification of shortcomings and workarounds, as well as determining characteristics of the implementation mechanism this process. The author focuses on the possibility of property corporatization, which belongs to the state in the authorized enterprises capital of railway transport of Ukraine.

Key words: transport, rail transport, privatization, corporatization, public enterprise, Joint Stock Company, state property, natural monopoly, holding company, holding relationships.